

BJØRGVIN BISPEDØMMES

**PLAN VED ULYKKER OG
KATASTROFER**

Bergen, Januar 2020

Innholdsfortegnelse

BISPEDØMMETS PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

1. Innledning	s. 3
2. Den sivile beredskap	s. 4
2.1 Organisering av redningstjenesten	s. 4
2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende	s. 4
2.3 Samarbeidende parter	s. 5
2.4 Psykososiale kriseteam.....	s. 6
2.5 Særlige utfordringer i regionen.....	s. 6
3. Den norske kirkes rolle	s. 7
3.1 Kirkens oppgaver i følge PBS I.....	s. 7
3.2 Bispedømmerådet/biskopen.....	s.7
3.3 Prostene og kirkevergene	s. 7
3.4 Bispedømmets LRS-team (prester og/eller diakoner)	s. 8
3.5 Kirkelig personell på senter for evakuerte og pårørende.. ..	s. 9
3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet	s. 9
3.7 Ved sykehus	s. 10
4. Lokalkirkens beredskap	s.10
5. Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker...	s.12
6. Oppfølging	s.12
HJELPEMIDLER FOR DET ENKELTE LEDD VED INNSATS	s.13
Tiltakskort (kan med fordel skrives ut og lamineres).....	s.14
Oversikt, kortversjon (kan med fordel skrives ut og lamineres).....	s.17
VEDLEGG	
1: Politidirektoratets rundskriv V-10/90 og G-50/90, samt 2007/003: ”Formidling av informasjon til pårørende ved brå død, ulykke, katastrofe og kriminelle handlinger”	
2: «Plan for kompetanseoppbygging»	
3: Bakgrunn og begrunnelse for sørgegudstjeneste	
4: Ordning for sørgegudstjeneste	
5: Informasjon og råd til de berørte	
6: Barn og unges reaksjoner	
7: Menighetens plan ved katastrofer og ulykker	
8: Når katastrofen rammer – en momentliste	
9: Medier og mediehåndtering. Sjekkliste	
10: Liste over lenker til ressursmaterieil	
11: Oversikt over kontaktpersoner i kommunenes kriseteam	
12: Liste over kirkelig personell	
13: Liste andre tros- og livssynssamfunn	
14: Retningslinjer for sentralkirkelig handling	
15: Avtalemaler med kommuner og kirkeverger	

1. Innledning

Den norske kirke har en allmenn hjelpeplikt. Som kristen kirke har vi en særlig forpliktelse overfor mennesker i nød og kriser.

Den offentlige redningstjenesten er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater og frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å reddde liv. I Politiets beredskapssystem del 1 (PBS I) er Den norske kirke oppført som en slik samvirkeaktør.

Målsettingen med denne planen er

- at HRS-/LRS-prester/diakoner, proster og annet kirkelig personell er beredt på, og har kunnskap om sin plass og sine oppgaver i en katastrofesituasjon
- at menighetene er forberedt på å møte ulike behov for oppfølging og omsorg

Planens målgruppe er prester, diakoner, proster og daglige ledere for fellesrådene/kirkeverger. Det finnes egne retningslinjer for sentralkirkelig handling ved større ulykker og katastrofer, se www.kirken.no. Ekspedisjonssjefen i kirkeavdelingen i departementet, Bispemøtets preses og Kirkerådets direktør samles i egen ledergruppe.

En arbeidsgruppe under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet utarbeidet i 1991 ”Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker”. Denne utredningen ligger til grunn i arbeidet med kirkens katastrofeberedskap.

I tillegg til denne planen vil det være nødvendig at kirkelig personell har andre sentrale dokumenter lett tilgjengelig ved eventuell innsats. Dette er omtalt i denne planen, s. 13.

Beredskapen i form av skriftlige ressurser vil da bestå av fire hoveddeler:

- ”Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker”
- Bispedømmets plan ved katastrofer og ulykker
- Hjelpemidler for det enkelte ledd ved innsats
- Lokale planer for krisehåndtering

Annet grunnmaterieell er:

- ”Politiets beredskapssystem del I”,(PBS I) utgitt av Politidirektoratet (2011)
- «Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer» utgitt av Helsedirektoratet august 2012
- «Livsfaseriter» Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Planen trer i kraft når situasjonen går ut over den alminnelige funksjon med varsling av dødsfall (jfr. Rundskriv 2007/003) Vedlegg 1.

Det er viktig og helt nødvendig at det på forhånd utarbeides avtaler mellom de to arbeidsgiverlinjene i kirken om organisering av arbeidet og mandat til innkalling av kirkelig personell til tjeneste i en akutfase. (jfr pkt 3.2)

Normalt vil en slik ekstraordinær tilrettelegging av tjenesten ikke vare lenger enn ca to til tre døgn, de alminnelige funksjoner søkes opprettet så raskt som mulig.

2. Den sivile beredskap

2.1 Organisering av redningstjenesten

Redningstjenesten er den offentlig organiserte virksomheten som utøves ved øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som krever koordinering. Den er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater og private frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å redde liv. Det er HRS og LRS som har ansvaret for all ledelse og koordinering av redningsaksjoner innen sine ansvarsråder. (PBS I, 6.3 og 6.3.1)

Redningstjenesten er organisert i to HRS (én for Sør-Norge og én for Nord-Norge) og 13 underordnede LRS (tilsvarende politidistrikter). Hvert politidistrikt (inklusive Sysselmannen på Svalbard) fungerer ved behov som en lokal redningssentral, og lensmannskontorene er en del av politidistriktenes interne organisering. LRS har sitt sete der hvor politimesteren har hovedkontor. Nødetatene politi, brann og helse samt bl.a. representanter for Forsvar og Telenor i tillegg til Sivilforsvar og frivillige, utgjør ledelsen i LRS, med politimesteren som leder. *Til hver LRS er det oppnevnt en LRS-ansvarlig med stedfortreder som rådgiver(e).* (PBS I, 8.7)

Samme samvirkeprinsipp er lagt til grunn for sammensetningen av ledelsen ved HRS-ene. *Til hver HRS er oppnevnt en prest/diakon som rådgiver.*

Lokal redningssentral (LRS) er en *funksjonell* organisering for å løse en oppgave når en redningsinnsats skal utføres i et politidistrikts ansvarsområde. Det er politiets ansvar å sørge for koordinering av slik innsats. ”Stab” er tradisjonelt et uttrykk for ”politimesterens ekstraordinære ledelsesapparat når det ordinære ledelsesapparat ikke er tilstrekkelig.”

Denne planen kan også komme til anvendelse i et distrikt selv om det ikke settes LRS-stab. Det kan være aktuelt om hendelsen har skjedd andre steder i landet eller utenfor landets grenser. Kirkens tjenester vil gjerne være den samme, men LRS-prest/diakon vil da ha noe annen funksjon. Prosten vil normalt ha det koordinerende ansvaret med LRS-prest/diakon som rådgiver. Se pkt 3.2 og 3.5.

Vest politidistrikt dekker Vestland fylke, med unntak av kommunene Fitjar, Bømlo, Stord, Etne og Sveio, som hører til Sør-Vest politidistrikt.

2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende

Melding til pårørende om dødsfall utenfor hjem eller helseinstitusjon er et politiansvar. I Norge er det avtalt ordning at politiet ber Den norske kirke (prest/diakon) om å ta kontakt med den/de pårørende på deres hjemsted (eller annet kjent oppholdssted) med anmodning om å gi slik melding, jfr. Politidirektoratets rundskriv 2007/003: ”Formidling av informasjon til pårørende ved brå død, ulykke, katastrofe og kriminelle handlinger”. Dødsfallet eller ulykken kan utløse bistand fra kommunalt kriseteam der kirkelig personell vanligvis er representert, og der representant for annet tros- eller livssynssamfunn kan tilkalles.

Ved katastrofer/ulykker med mange rammede skjer i prinsippet det samme. Men her vil det være behov for et større apparat for at kirkelig personell og andre hjelpere skal kunne utføre sitt oppdrag tilfredsstillende.

Ved større hendelser kan pårørende bli hurtig varslet om ulykken, oftest gjennom nyhetsmedia eller ved bruk av mobiltelefon fra ulykkesstedet. Pårørende vil henvende seg til de stedene de tror de kan få informasjon om skadde, døde, savnede. Ved behov vil KRIPOS opprette et nasjonalt kontaktnummer for pårørende – 815 02 800. En HRS vil kunne få som oppgave å ivareta informasjon fra og til pårørende når det ikke er noen aktuell LRS/politidistrikt (ulykker i internasjonalt farvann eller lignende), eller på anmodning fra en LRS.

Redningstjenesten søker bistand fra de prester/diakoner Den norske kirke har utpekt og knyttet opp mot aktuell HRS eller LRS. Denne kontakten med pårørende for informasjon og oppfølging vil normalt fortsette etter at selve redningsarbeidet er avsluttet, og er ofte et samarbeid mellom politi, kirkelig personell, kommunale kriseteam og andre fagpersoner.

Det psykososiale støttarbeidet kan i akutfasen ta form av tilrettelagte sentre (for evakuerte og pårørende) i lokaler som kommunene har utpekt til slikt formål. Politiet/redningsledelsen bidrar ved opprettelse av slike sentre og er ansvarlig ledelse mens det psykososiale arbeidet vanligvis ledes av helse- og sosialtjenesten. Kirkens bistand inngår i dette tverrfaglige arbeidet. (Jfr PBS I, 11.1, 11.2.1-3) Mange steder vil kirkelig bistand være representert gjennom prester/diakoners deltakelse i kommunale kriseteam. Men politiet kan også be LRS-ansvarlig i bispedømmet stille kirkelig personell på sentrene.

Kirkelig personell skal, i tillegg til å støtte de evakuerte eller pårørende etter omkomne, støtte pårørende til person som er savnet eller ikke vil bli funnet.

2.3 Samarbeidende parter

Det er mange aktører i arbeid etter både større og mindre ulykker. En oversikt over disse finnes i boken "Politiets beredskapssystem del I", utgitt av Politidirektoratet (2011).

Den norske kirke er formelt innlemmet i samarbeid med politiet om redningstjenesten. Der hvor kirkelig personell er i direkte kontakt med berørte etter ulykker, har man et ansvar for at også representanter for andre kirker, **religioner og livssynsamfunn** trekkes inn der det er behov for det. LRS-ansvarlig og prost bør ha en løpende kontakt med lederne for lokale tros- og livssynssamfunn. Kirkelig fellesråd vil som gravferdsmyndighet ha lokalkunnskap om de ulike tros- og livssynsamfunn i kommunen.

Innen hvert politidistrikt finnes liste over aktuelle tros- og livssynssamfunn som Den norske kirke er ansvarlig for å fremskaffe, hos **Fylkesmannen**. Bispedømmekontoret skaffer årlige ajourførte oversikter hos de respektive Fylkesmenn og stiller dem til disposisjon for proster og LRS-ansvarlig.

Fylkesberedskapsrådet har som oppgave å drøfte samfunnssikkerhets- og beredskapsspørsmål og skal være et forum for gjensidig orientering om beredskapsarbeidet på de forskjellige områder. Det skal holde oversikt over sikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylkene og skal kunne være et instrument for fylkesmannen for koordinering av

krisehåndtering under alvorlige hendelser i fred, krise og krig. Biskopen er Den norske kirkes representant i dette rådet. **Politimestrene** samler de samarbeidende organer/etater og organisasjoner til jevnlig drøftelser og øvelser. (Jfr PBS I, 5.9)

2.4 Psykososiale kriseteam

I **kommunene** er det opprettet **psykososiale kriseteam** som har en viktig oppgave ved ulike mindre og større kriser og ulykker i området. Organiseringen av kriseteamene kan variere fra kommune til kommune. Men felles er at disse teamene også utgjør grunnstammen i oppfølging av berørte/pårørende ved ulykker og i større krisesituasjoner. Det anbefales at prest eller diakon er fast med i disse teamene (jfr Veilederen fra Helsedirektoratet, s.53)

Ved mange hendelser vil det ikke føre til en redningssituasjon lokalt, men kriseteamene i kommunen vil bli koblet inn. Kirkens bistand på pårørende/evakuertesenter og annen kirkelig bistand, kan derfor være den samme som ved en redningssituasjon, men henstillingen om bistand kommer ikke nødvendigvis fra politimesteren.

Det er derfor viktig at det er gode relasjoner og samarbeidslinjer mellom kriseteamene og kirkelig personell. Det som fungerer i det daglige vil også fungere i de ekstraordinære situasjonene. Det forventes at prestene har kontakt med lederen av kommunens kriseteam og sørger for at prest/diakon om mulig er fast medlem.

Se vedlegg 10 for liste over kommunenes kriseteam.

Det finnes også viktig kompetanse ved følgende institusjoner:

- Senter for krisepsykologi, Bergen
- Sjelesorgsenteret Haraldsplass, Bergen
- Senter for livsmestring Haraldsplass, Bergen
- Livskrisehjelpen, Bergen
- Sjømannskirken, norsk kirke i utlandet

2.5 Særlige utfordringer i regionen

Flyplassene/lufthavn i Bergen, Stord, Sogndal, Førde, Florø og Sandane
Olje- og gassanlegg på Mongstad, Kollsnes, Sture, Ågotnes og Florø
Offshorevirksomhet langs hele kysten, samt stor passasjer- og godstransport på både vei, jernbane og skip.

Det henvises også til lokale risiko- og sårbarhetsanalyser som finnes hos fylkesmannen:
www.fylkesmannen.no.

3. Den norske kirkes rolle

3.1 Kirkelige oppgaver i følge PBS I, pkt 5.4:

«Kirkens oppgaver vil først og fremst være å gi medmenneskelig støtte. Ellers vil oppgaven for kirken særlig være å:

- Avgi prest/ansvarlig som rådgiver til politimesterens stab, LRS og HRS (i praksis Redningsledelsen. red.adm.)
- Varsle pårørende etter anmodning fra politiet
- Gi støtte og sjelesorg
- Forberede og lede sørgegudstjeneste og andre markeringer
- Bistå ved syning og/eller overlevering av bårer
- Bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- Mobilisere det lokale kirkelige nettverket
- Gi særskilt oppmerksomhet til pårørende som ikke får sine døde tilbake»

3.2 Bispedømmerådet/biskopen

Biskopen oppnevner LRS-ansvarlig/prester/diakoner (etter avtale med diakonens arbeidsgiver) og deres stedfortredere til et LRS-team og meddeler disse til politimesteren. LRS prest/diakon må ikke ha andre beredskapsmessige oppdrag som kan være til hinder for tjenesten i redningsledelsen.

Se vedlegg 11 for liste over aktuelle prester, proster, diakoner og kirkeverger.

Bispedømmeadministrasjonen holder planverket oppdatert og offentlig tilgjengelig via bispedømmets hjemmeside (www.kirken.no/bjorgvin). Den fører oppdatert liste over bispedømmets LRS-team, jfr. pkt. 3.3, og sørger for at alle tjenestegjørende har tilstrekkelig kunnskap og følelsesmessig beredskap til å delta i katastrofearbeid.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for oppdaterte lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for nødvendig rapportering og evaluering etter større innsats og at kopi av denne sendes Kirkerådet.

Alle bispedømmets prester inngår i bispedømmets beredskap og kan innkalles til tjeneste ved opprettede sentra for evakuerte og pårørende, dersom de ikke av biskopen/prosten er innvilget fritak fra beredskapsarbeid. Tilsvarende bør gjelde for diakonene, og bispedømmekontoret/prosten kontakter deres arbeidsgiver for avtaler om dette.

3.3 Prostene og kirkevergene

Det forventes at prost og kirkeverge har en gjennomtenkt beredskap vedrørende bruk av kirkelig innsatspersonell ved en ekstraordinær hendelse. Prost og kirkeverge må ha klare avtaler som sikrer en effektiv og hensiktsmessig bruk av personell og bygninger i en katastrofesituasjon. LRS-ansvarlig sitt mandat til innkalling inngår i disse avtalene.

Prostene i de prostier som sokner til politidistriktet har ansvar for å levere oppdaterte lister over aktuelt kirkelig personell m/telefonnumre til den lokale politimesteren og til LRS-ansvarlig.

For Bjørgvin bispedømme betyr det:

Når LRS-ansvarlig er innkalt av politiet har de fullmakt til å kalle inn LRS-prest/diakon 2 (stedfortreder). Ved behov for ytterligere kirkelig bemanning, f eks på et pårørendesenter, følger LRS-ansvarlig de lokale avtaler og fullmakter som er gitt for en akutt krisesituasjon. Prosten leder arbeidet med å få den ordinære tjenesten til å gå sin gang når andre blir utkalt. Når LRS-ansvarlig ikke deltar i redningsledelsen, vil det normalt være prosten som koordinerer arbeidet. Prosten samarbeider da med kommunens psykososiale kriseteam og eventuelt politiet om aktuell kirkelig bistand. LRS-ansvarlig kan da benyttes av prosten som rådgiver og ressursperson i arbeidet.

Det er et arbeidsgiveransvar å sørge for nødvendig oppfølging av personale etter en ekstraordinær innsats. Det tilligger prostene et særlig ansvar for avlastning og oppfølging av prestene som har gjort tjeneste lokalt. Tilsvarende gjelder kirkevergenes oppfølging av fellerådets ansatte.

Prostene sørger for at kirkens tjeneste er hensiktsmessig organisert i forhold til de kommunale kriseteam.

Er prosten blant de berørte, går fungerende prost inn i prostens rolle (stedfortreder). Tilsvarende for kirkevergen.

Er bispedømmekontoret blant de berørte, går domprosten inn og leder arbeidet, og sammen med byens proster/kirkevergen sørger for å få den ordinære tjenesten til å gå sin gang.

3.4 Bispedømmets LRS-prester og/ diakoner

Bispedømmets LRS-team (se pkt 3.2) skal være tilstrekkelig informert av sine overordnede om tjenesten. De tar selv kontakt med den lokale politimester for gjensidig informasjon om oppgaver og eventuelle øvelser.

Funksjon og oppgaver ved innkalling til tjeneste ved politidistriktet/LRS (som følge av rundskriv 2007/003) finnes i tiltakskort tilpasset hvert politidistrikt, se side 14-16.

Det er viktig at LRS-ansvarlig tar kontakt og bygger relasjoner med politiet, også ved å delta på øvelser og regelmessige møter med redningsledelsen. Erfaring viser at opparbeidet kjennskap og tillit er viktig i en katastrofesituasjon.

LRS-ansvarlig har et ansvar for å ha noe kunnskap om aktuelle hensyn ved hendelser knyttet til personer med annen tro- og livssynstilknytning, og har ansvar for å kontakte representanter for disse ved behov. På hjemmesiden til Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn kan man finne representanter for de ulike samfunnene. Disse vil være hjelpelige med å finne fram til eventuelle lokale kontakter: www.trooglivssyn.no. Her finner man også en oversikt over livsfase-ritualer slik de praktiseres i Norge hos de største tros- og livssynsamfunnene. Trossamfunn tilsluttet Norges Kristne Råd finnes under www.norkr.no. LRS-ansvarlig deltar på øvelser og leverer rapport fra disse til biskopen og Kirkerådet samt til prost og kirkeverge.

Det er utarbeidet Tiltakskort for LRS-ansvarlig, se hjelpemidler s.13

LRS-ansvarlig tar initiativ til årlige møter med prostene i sitt distrikt for gjensidig informasjon og oppdatering.

3.5 Kirkelig personell på sentre for evakuerte og pårørende

Når LRS i samråd med LRS-ansvarlig finner det påkrevet, blir annet kirkelig personell innkalt til tjeneste blant evakuerte og pårørende. Prester og diakoner innkalles i henhold til avtalte rutiner.

Kirkelig personell har et særlig ansvar for å formidle kontakt til andre tros- og livssynssamfunn ved behov. Se pkt 3.3.

Målsettingen med prestens/diakonens arbeid er å bistå evakuerte og pårørende og andre berørte gjennom informasjon, samtale og sjelesorg. Til dette arbeidet vil det kunne være nødvendig å ha et personell med oppgaver som beskrevet i vedlegg. Antall personer må tilpasses situasjonen. De som møter kan bære tjenestedrakt, og vil trenge kirkelig identitetskort (=tjenestebevis).

Det er utarbeidet Tiltakskort for leder/medvirkende i kirkens tjeneste på sentre for evakuerte og pårørende. Disse finnes tilpasset hvert politidistrikt, se hjelpemidler s.16.

3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet.

Det er mulig at hendelsen skjer i ett politidistrikt, mens en rekke oppgaver knyttet til varslings av pårørende vil finne sted utenfor dette distriktet. Det er flere slike eksempler på innenlands ulykker hvor det er tilfelle, og det vil være tilfelle ved ulykker i utlandet.

Den norske kirkes oppgaver utføres da i tråd med det som er beskrevet i pkt 2.2, dvs. vanlig praksis for informasjon via lokalt politi og formidling av dødsbudskap med nødvendige tilpasninger til den aktuelle hendelse.

Det vil ofte være hensiktsmessig at politidistrikt som ikke leder redningsarbeidet, men som har mange direkte berørte, organiserer sine oppgaver tilnærmet lik LRS-planens opplegg for stabsarbeid og informasjon, inklusive funksjonen som LRS-ansvarlig. Prost og LRS-ansvarlig skal ta kontakt med hverandre for å avklare situasjonen og se på disponeringen av ressursene. ”Tiltakskort LRS-ansvarlig/prest/diakon” vil være veiledende også i denne situasjonen. Det er mulig omfanget/antall døde fra et lokalsamfunn tilsier at særskilte tiltak iverksettes (pårørendesenter, informasjonstiltak på arbeidssted, skole osv), se planens pkt 4. Det påhviler kirkelig personell den samme forpliktelse til å bistå i arbeidet ved slike situasjoner som ved en LRS-situasjon.

Dersom henvendelse om den ekstraordinære hendelsen er gått til vakthavende prest/ordinær beredskapstelefon, skal denne selv gi melding videre til prosten.

Ved hendelser hvor politidistriktet ikke sammenkaller redningsledelsen, er det prosten som har ansvar for koordinering av den kirkelige tjenesten. Dette gjelder enten forespørselen

kommer fra politiet eller kommunen. Ved enkelte større hendelser vil det være naturlig at bispedømmekontoret bistår ved bemanningsbehov og annet.

Noen varslingsoppgaver kan inneholde utfordringer som gir ekstra stort behov for samarbeid politi-kirke i kontakt med pårørende. Som eksempel kan nevnes ulykker og selvmord der barn og unge er rammet, arbeidsulykker og drap eller annen alvorlig kriminalitet hvor både offerets og gjerningsmannens pårørende skal varsles og gis støtte, jfr. vedlegg 1 - Rundskriv 2007/003. Den kirkelige innsatsen organiseres da på det nivå som situasjonen krever.

3.7 Ved sykehus:

Bispedømmet har følgende sykehus:

Helse Førde:

- Nordfjordeid sjukehus
- Førde sentralsjukehus
- Lærdal sjukehus

Helse Bergen:

- Voss sjukehus
- Haukeland universitetssjukehus

Helse Fonna:

- Odda sjukehus
- Stord sjukehus (Sør-Vest politidistrikt)

Sykehusene har mottak av pårørende og etablerer pårørendesenter ved behov. Når skadde og døde er ankommet sykehuset, er det sykehuset/helseforetaket som har ansvar for varsling og ivaretagelse av pårørende. Hvis sykehuset ønsker bistand av kirkelig eller annen tros- og livssynsmessig art, går henvendelsen til prostens som sørger for at sykehuset har de nødvendige telefonnummer.

4. Lokalkirkens beredskap

Det er nødvendig at menighetsråd og stab gjennomtenker sin oppgave og praksis ved lokale katastrofer/ulykker. Dette skal nedtegnes i en plan som er lett tilgjengelig. Planen trenger ikke være omfattende, men sikre rask og adekvat handling lokalt. Menighetsrådet, kirkevergen og prostens skal gjensidig informere hverandre om lokale planer. Følgende momenter kan være en hjelp i planarbeidet:

Ved ulykker i lokalmiljøet eller ulykker andre steder hvor mange fra lokalmiljøet er rammet, vil det være behov for å åpne kirken for lystenning og samtale, eventuelt også et lokale/menighetshus der folk kan samles. Kirkelig fellestråd er ansvarlig for sikkerhet og brannberedskap ved åpne kirker. Kirkevergens HMS-plan må være kjent og sikkerhet i og for åpne kirker må ivaretas.

I åpne kirke bør det være et bord i inngangspartiet med blomster og lys og eventuelt en kondolanseprotokoll. Eventuelt sted for lystenning, -lysglobe eller telys, må sikres i forhold til brann og ha nødvendig vakthold. Rengjøring og rydding må ivaretas.

Informasjon til publikum, både med plakater, på nettet og i andre former er viktig. Det må være klare avtaler på hvem som skal uttale seg til pressen og det anbefales å ha en egen pressekontakt. Taushetsplikten i forhold til de pårørende må ivaretas. Se for øvrig pkt 5.

Tilstedeværelsen blant rammede og berørte består i å lytte, være stille sammen, gi kvalitetssikret informasjon og ellers stå til tjeneste. Kirkelig ansatte og frivillige kan stå sammen om denne tjenesten.

Kirkens ansatte kan være behjelpelig med å kontakte ønsket hjelp fra annet tros- eller livssynssamfunn, eller med å kontakte medisinsk, psykologisk eller sosialfaglig bistand.

Ansatte følger opp behov for kirkelig medvirkning ved minnemarkeringer lokalt, for eksempel på arbeidsplass, i skole eller barnehage.

Menighetsråd/stab kan selv ta initiativ til lokale bønne- og klagegudstjenester, sørge- eller minnegudstjenester, tilpasset den aktuelle situasjonen. Dette skal alltid skje i samråd med prost og kirkeverge.

Når grupper fra menigheten reiser på tur, må reiserute og deltakerlister oppbevares på kontoret.

5. Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker

Den norske kirke har en offentlig rolle ved tilrettelegging for ulike rituelle handlinger, så som lystenning i åpne kirker, minnemarkeringer, sørgegudstjenester og begravelser. Videre har kirkens representanter ofte en rolle som en offentlig sjelesørger og som bidragsyter og brobygger i et samfunn som er pluralistisk. I tillegg kommer den rollen kirkelige medarbeidere ofte får i media i forbindelse med åpne kirker, innsats på pårørendesenter og lignende.

Det finnes ressursmaterieell på: www.kirken.no/krise

En kortfattet huskeliste/sjekkliste i møte med pressen finnes i vedlegg 9.

6. Oppfølging

- av kirkelig personell

Arbeidsgiver har ansvar for oppfølgingen. Det er meget viktig at de kirkelig ansatte som blir involvert i en ulykke/katastrofe får den oppfølging som er nødvendig, jfr pkt 3.2.

Avlastningssamtale i gruppe eller individuelt skal gjennomføres etter endt oppdrag. Andre tiltak kan være psykologisk debriefing etter en tid, mulighet til tjenestefri for å få noen dagers rekreasjon, andre oppfølgings- og støttetiltak. Se for øvrig PBS I, 14.5.3 om psykologisk debriefing.

-av frivillige

Frivillig personell kan ha viktige oppgaver, for eksempel i forbindelse med tilstedeværelse i åpen kirke eller ved forpleining. Det er viktig at den som har ansvar for de frivillige ser og verdsetter deres innstas og at også de får nødvendig oppfølging.

- av berørte

Personer kirkelig ansatte kommer i kontakt med i forbindelse med arbeidet på evakuertsenter og pårørendesenter eller pr. telefon, kan ha behov for kontakt, samtale og sjelesorg etter akuttfasen. Kirkens personell må formidle eller gi veiledning om hvem de kan ta kontakt med etter akuttfasen.

Se også vedlegg 5: "Til de berørte"

og vedlegg 6: "Barn og unges reaksjoner"

HJELPEMIDLER FOR DET ENKELTE LEDD VED INNSATS

Følgende skal forefinnes hos den enkelte person/instans.

LRS-ansvarlig/
prest/diakon
og prost:

- Tiltakskort
- Kirkelig identitetskort (=tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (nå på www.kirken.no)
- Telefonnr til prost og LRS-ansvarlig/prest/diakon og stedfortreder
- Politiets beredskapssystem del I
- Livsfaseriter. Religions- og livssynspolitiske utfordringer i Norge
- Lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn (vedlegg 12)
- lokale kirkelige beredskapsplaner (prost)

Leder

- samlingssted: - Tiltakskort
- Kirkelig identitetskort (=tjenestebevis)
  - Årbok for Den norske kirke (www.kirken.no)
  - Telefonnr til prost og LRS-ansvarlig/prest/diakon og stedfortreder
  - Informasjon og råd (Vedlegg nr 5)
  - Liste over aktuelle tros- og livssynssamfunn (vedlegg 12)

Prest/diakon i tjeneste

- Kirkelig identitetskort (= tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (www.kirken.no)
- Informasjon og råd (Vedlegg nr 5)

Kirkeverge

- Bispedømmets beredskapsplan
- Menighetens beredskapsplan (vedlegg 7)
- Telefonnr til LRS-ansvarlig/prest/diakon og stedfortreder

Tiltakskort LRS-ansvarlig/prest /diakon

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker, og utgjør for øvrig en del av LRS-funksjonen.

Oppgaver

- du innkalles til tjenesten av politiet, eller tar selv kontakt i en krisesituasjon og skal:
- på oppdrag fra politiet bistå med varsling
- på oppdrag fra politiet vurdere behov for kirkelig personell til evakuerteresenter og pårørendesenter i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet og videreformidle dette til prost/kirkeverge
- ha løpende kontakt med de kirkelige lederne på de aktuelle sentrene
- ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
- gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
- på forespørsel sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
- ved behov sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
- ved behov sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- på oppdrag påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
- bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsatspersonell
- sørge for at det vurderes om minnemarkeringer og sørgegudstjeneste (se www.kirken.no) bør holdes og videreformidle dette til aktuelle parter
- orientere berørte menigheter
- orientere berørte proster og kirkeverger
- orientere biskopen
- føre loggbok over egen aktivitet
- generelt henviser til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen ”Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer”, se s.12.
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi til prost og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du er i LRS-arbeidet underlagt politimesteren.

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på LRS-ansvarliges/prestens/-diakonens bosted og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste. (Se også s. 13).

Tiltakskort prost når LRS-ansvarlig/prest/diakon ikke er innkalt av politiet

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker, og følger LRS-planverket så langt det er hensiktsmessig. (Dersom LRS-ansvarlig/prest/diakon er innkalt av redningsledelsen er denne hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenestene, og prosten bistår etter behov.)

Oppgaver

- du tar selv kontakt eller blir varslet av det kommunale kriseteamet eller andre instanser og skal:
- på oppdrag fra politiet bistå med varsling
- vurdere å kalle inn LRS-ansvarlig/prest/diakon for rådgivning og fordeling aktuelle arbeidsoppgaver
- på oppdrag fra leder for evakuerte-/pårørendesenter innkalle kirkelig personell til disse sentrene i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet
- ha løpende kontakt med lederne for den kirkelige innsatsen på de aktuelle sentrene
- ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
- gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
- ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
- ved behov, sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- på oppdrag, påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
- bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsatspersonell
- sørge for at minnemarkeringer og sørgegudstjeneste (se www.kirken.no) vurderes holdt
- orientere berørte menigheter
- orientere andre berørte proster og kirkeverger
- orientere biskopen
- føre loggbok over egen aktivitet
- generelt henviser til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen "Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer", se også s. 12.
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi LRS-ansvarlig/prest/diakon og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du samarbeider med politi og kommunens psykososiale støtteteam/kriseteam.

Du rådfører deg med LRS-ansvarlig/prest/diakon og kaller ved behov vedkommende inn til tjeneste

Du samarbeider med kirkeverge ut fra gjeldende planverk/avtaler

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på prestens bosted og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste. (Se også s. 13).

Tiltakskort for leder av kirkens tjeneste på politiets opprettede sentre:

Ansvarsområde

Du er ansvarlig for den kirkelige tjenesten på senteret. De konkrete kirkelige tjenester på senteret avtales og avklares med innsatsleder og leder for psykososial støttetjeneste

Oppgaver

- du innkalles av LRS-ansvarlig/presten/diakonen eller prosten/kirkevergen eller tar selv kontakt, og skal:
- melde deg for ledelsen av senteret og for lederen av de psykososiale tjenester
- organisere den kirkelige tjenesten, ev i samarbeid med kirkelig ansatte som deltar i kommunens kriseteam.
- føre loggbok
- i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for videre kirkelig bemanning og be LRS-ansvarlig/presten/diakonen eller prosten/kirkevergen innkalle disse
- i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for språklig og annen kulturell og religiøs kompetanse
- føre vaktliste
- holde løpende kontakt med LRS-ansvarlig/presten/diakonen, evt prosten for gjensidig oppdatering
- gi nytt personell informasjon om ulykken og innføring i tjenesten
- kanalisere aktuelle behov for oppfølging av rammede
- mobilisere det lokale kirkelige nettverket
- generelt henviser til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen ”Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer”
- påse at det blir holdt avlastningssamtaler for avtroppende personell
- gi respektive proster, kirkeverger og LRS-ansvarlig/prest/diakon melding om hvilke ansatte som deltar i katastrofearbeidet
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til LRS-ansvarlig/presten/diakonen eller prosten

Samarbeidslinjer

Politiets innsatsleder er din overordnede på innsatsstedet

Du er underlagt stedlig leder av de psykososiale tjenester.

Du holder løpende kontakt med leder av kommunens kriseteam og ev kirkelig personell i dette.

Du er nærmeste overordnede for kirkelig personell på senteret.

LRS-ansvarlig/prest/diakon eller prosten er din kirkelig overordnede.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på bostedet og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste.

Hvem gjør hva ved katastrofer og ulykker?

Hvem	Løpende beredskap	Ved større hendelser
Politiet	<ul style="list-style-type: none"> Når små eller store ulykker skjer fungerer politiets operasjonssentral som Lokal redningssentral (LRS) Har ansvar for at pårørende blir varslet når uventet død inntreffer. Normalt varsles det via den lokale menighetspresten eller prostiets beredskapsvakt 	<ul style="list-style-type: none"> Velger det ledelsesprinsipp som er hensiktsmessig Varsler alle berørte etater om nødvendige tiltak Oppretter sentre for pårørende og evakuerte Sørger for at uventet død varsles til pårørende som normalt via lokal menighets- eller beredskapsprest
LRS-ansvarlig/ prest/diakon	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å organisere kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Har jevnlig kontakt med politidistriktets ledelse Holder sine stedfortredere og proster jevnlig oppdatert Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn Har kontakt med kirkeverge om planer og rutiner 	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å lede kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Bistår politiet i LRS-arbeidet Innkaller prester/diakoner som skal lede det kirkelige arbeidet ved senterne for pårørende og evakuerte (LRS-teamet), melder øvrig kirkelig bemanningsbehov etter avtalte rutiner Bistår ved behov med å kalle inn personer fra aktuelle tros- og livssynssamfunn
Stedfortredere for LRS-ansvarlig/ prest	<ul style="list-style-type: none"> Deler på å være i beredskap når LRS-ansvarlig/ presten ikke er i funksjon 	<ul style="list-style-type: none"> Går inn i LRS-ansvarliges/prestens oppgaver i hans/hennes fravær Eventuelt leder det kirkelige arbeidet ved opprettede sentre
Prester og diakoner i tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> Holder seg oppdatert på bispedømmets og menighetens beredskapsplaner Prester deltar i det daglige og ukentlige beredskapsarbeidet i hvert prosti 	<ul style="list-style-type: none"> Bli ved behov innkalt til det kirkelige arbeidet på senter for pårørende eller evakuerte Bidrar med aktuell oppfølging av berørte og evt med å åpne lokal kirke for samtale og stillhet
Biskop Bispedømme- administrasjon	<ul style="list-style-type: none"> Pålegger en ansvarlig/prest/diakon med stedfortreder i hvert politidistrikt oppgaven som LRS-ansvarlig/prest/diakon Holder planverket som gjelder ulykker og katastrofer, inkludert aktuelle lister, oppdatert 	<ul style="list-style-type: none"> Representerer kirken i media Tar del i offentlige minnemarkeringer og sørgegudstjenester Veileder og informerer kirkelige medarbeidere om ansvar og oppgaver og evt ressursmateriale Bistår med koordinering av den kirkelige tjeneste der omfanget av innsats tilsier det

Prost	<ul style="list-style-type: none"> • Gjør avtaler med kirkeverge om beredskap for ansatte og bygninger • Organiserer tjenesten med prostiets daglige og ukentlige beredskapsvakter • Har kontakt med LRS-ansvarlig/prest/diakon og er fortrolig med dennes instruks • Gjør seg kjent med fellesrådets aktuelle HMS-rutiner • Holder kontakt med leder for det kommunale psykososiale støtteteam • Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn 	<ul style="list-style-type: none"> • Sørger for aktuell bemanning ut fra meldte behov og etter avtalte rutiner • Ser til at den vanlige virksomhet blir ivaretatt når noen er utkalt til arbeid på senter for pårørende eller evakuerte • Leder kirkens katastrofearbeid når LRS-ansvarlig/prest/diakon ikke kalles inn av politiet • Gir involverte prester nødvendig oppfølging og veiledning • Bistår lokal menighet og prest med sorg- eller minnegudstjeneste
Kirkeverge	<ul style="list-style-type: none"> • Gjør avtaler med prosten om beredskap for ansatte og bygninger • Setter seg inn i bispedømmets beredskapsplan • Medvirker til menighetens og fellesrådets beredskapsplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Er i løpende kontakt med prosten • Bidrar evt. med å åpne lokale kirker for samtale og stillhet • Gir involverte medarbeidere nødvendig oppfølging og veiledning